

NEDERLANDS IN HET MDGO

Het ziet ernaar uit dat het parlement binnen afzienbare tijd in zal stemmen met de plannen van de staatssecretaris het hele middelbaar beroepsonderwijs te herstructureren. Sleutelwoorden bij deze operatie zijn sectorvorming en vernieuwing; daarnaast moet 150 miljoen bezuinigd worden.

Het MDGO weet wat herstructureren betekent. De laatste jaren zijn juist in die sector van het middelbaar beroepsonderwijs veel onderwijskundige ontwikkelingen in gang gezet die straks als voorbeeld kunnen dienen voor de vernieuwingsplannen in andere sectoren.

Ton Verhoeven en Ans Buys zijn beiden werkzaam op scholengemeenschap Mariënborg, een instituut voor MDGO, MHNO en HAVO/MBO te 's-Hertogenbosch. Ze geven er Nederlands en maken deel uit van het managementteam. De auteurs geven allereerst een beeld van de onderwijskundige structuur van het MDGO. Daarna beschrijven ze welke plaats het vak Nederlands inneemt. In Moer 1987/5, een themanummer over toetsing, zal Ton Verhoeven meer inhoudelijke informatie verstrekken over de schoolbeoordelingen bij de MDGO-opleiding Assistenten in de Gezondheidszorg. Onderstaand artikel is mede bedoeld als voorbereiding daarop.

Bijspijkeren

Tot nu toe publiceerde *Moer* nog niets wat betrekking had op het Middelbaar Dienstverlenings- en Gezondheidszorgonderwijs. Toch telt het MDGO ruim 61.000 leerlingen, bovendien werd het al in 1984 integraal ingevoerd, na een periode van voorbereiding vanaf 1969 en

experimenten op een aantal scholen in de jaren 1979 tot en met 1983. Het MDGO is niet alleen *Moer*-lezers maar vele niet direct betrokkenen onbekend gebleven. Dat noopt tot bijspijkeren van achterstallige kennis. En precies dat hebben we met dit artikel op het oog. We hopen inzicht in het MDGO te verschaffen door informatie te geven over het ontstaan,

de regelgeving en de daarmee samenhangende plaats in ons onderwijsbestel, de specifieke kenmerken waaronder de organisatie van het examen, de toekomstige ontwikkelingen en tenslotte, en vooral, de positie van het vak Nederlands. Deze theoretische informatie illustreren we met enkele gegevens uit de praktijk. Daartoe hebben we een vragenlijst naar 20 willekeurig gekozen MDGO-instituten gestuurd. Van 11 opleidingen hebben we die enquête ingevuld retour ontvangen.

Lange historie

Het Middelbaar Huishoud- en Nijverheidsonderwijs (MHNO), het Middelbaar Sociaal Pedagogisch Onderwijs (MSPO) en andere niet door het ministerie van O&W bestierde vormen van scholing in de verzorgende en dienstverlenende sfeer, vormden een ondoorzichtige wir-war van beroepsopleidingen. Bijna 40 opleidingen liepen onderling sterk uiteen voor wat betreft duur, instapniveau, vooropleidingseisen, organisatie, bekostiging en civiel effect. Het ministerie wilde, minstens in eigen geledingen, een grondige renovatie en bundeling. Deze operatie werd bekend onder de naam *herstructurering MHNO/MSPO*. Door het aantal opleidingen tot 10 in te dammen, hoopte men ook deze poot van het MBO een herkenbare structuur te geven, zoals MEAO en MTS al jaren hadden. Daarmee zou het gewenste civiel effect worden bereikt, vooral als allerlei andere opleidingen en cursussen overbodig zouden worden. Tevens zou het MDGO als voorbeeld moeten dienen voor vernieuwing en verbreding van het hele middelbare beroepsonderwijs. Na tien jaren van voorbereiding startte in 1979 landelijk gespreid een aantal proefprojecten aan instituten voor MHNO/MSPO. Deze experimenten werden ondersteund door de SLO en de Pedagogische Centra. De experimenterende scholen ontvingen een nú ondenkbare bulk taakeenheden en elke betrokkene formuleerde op eigen wijze het belang van de herstructurering. Zo zei de huidige staatssecretaris van onderwijs in 1977 als Tweede Kamerlid: 'Een herstructurering die beoogt het middelbaar beroepsonderwijs zo te verbreden dat de aansluiting met het lager beroepsonderwijs wordt verbeterd, waardoor meer leerlingen vanuit het lager beroepsonderwijs toelaatbaar zullen zijn, terwijl er tegelijkertijd binnen

het middelbaar beroepsonderwijs meer keuzemogelijkheden zullen zijn, waardoor meer mensen op meer beroepen kunnen worden geboden, evenals meer mogelijkheden om door te stromen naar het HBO' (mevrouw Ginjaar-Maas VVD).

Eerst in 1984 werd het MDGO landelijk ingevoerd, een instituut met tien verschillende afdelingen:

AB	activiteitenbegeleiding
AW	agogisch werk
AG	assistentie in de gezondheidszorg
CCD	civiele en consumptief-technische diensten
MK	mode en kleding
SA	sociale arbeid
SB	sport en bewegen
UV	uiterlijke verzorging
VP	verpleegkunde
VZ	verzorging.

Alle MDGO-opleidingen zijn driejarig. De meeste kennen meerdere afstudeerrichtingen met beroepsspecifieke verschillen. AG heeft bijvoorbeeld de richtingen dokters-, tandarts- en apothekersassistent. MDGO-instituten variëren sterk in omvang en het aantal opleidingen dat ze herbergen is vooral door politieke factoren bepaald. Bij het toewijzen van opleidingen is op de laatste plaats gekeken naar een inhoudelijk logische combinatie van opleidingen binnen één instituut. Het was immers niet ondenkbaar geweest uit onderwijskundige, organisatorische en financiële motieven bijvoorbeeld assistenten in de gezondheidszorg te combineren met verzorgenden en/of verplegenden. Dergelijke combinaties zouden eveneens een positief civiel effect kunnen hebben. De beleidsmakers hebben anders beslist: er kwamen 133 MDGO-instituten, complete scholen, met veel afdelingen en differentiaties.¹

Beroepsspecifieke culturen

De afdelingen van een MDGO-instituut hebben duidelijk een eigen karakter zodat binnen één school grote cultuurverschillen kunnen ontstaan, die echter niet altijd een negatief effect hebben op het onderwijs. Elke opleiding kent stageperiodes, soms verdeeld over twee of drie jaren, soms samengebundeld tot ongeveer één volledig jaar. Deze langdurige stage

is overigens niet enkel het resultaat van onderwijskundige wijsheid. Het werkveld neemt zo onbezoldigd een groot deel van de opleidingstaak op zich. Dat scheelt leraaruren, de politiek dicteerde immers dat de herstructurering, afgezien van de projectfase, budgettair neutraal moest worden gerealiseerd.

Net zoals bij andere vormen van middelbaar beroepsonderwijs worden leerlingen in het MDGO toegelaten met een mavo-diploma of een lbo-diploma dat aan bepaalde eisen voldoet. De praktijk heeft inmiddels geleerd dat sommige opleidingen of afstudeerrichtingen extra eisen stellen aan de vooropleiding en/of het vakkenpakket. Er zijn bijvoorbeeld instituten die voor de afstudeerrichting apothekers-assistent enkel leerlingen met een havo-diploma aannemen. Realiteitszin noemt de een dat, overspelige vrijage met het werkveld de ander. Hoe het ook zij, een MDGO-docent geeft les aan een heterogene groep van 20 tot 30 leerlingen.

Leerlingen komen binnen met uiteenlopende beroepsbeelden en verwachtingen van de opleiding. Vaak zijn die volstrekt inadequaat: bij mode en kleding leer je kleren naaien, een doktersassistent helpt mensen en binnen de opleiding voor verpleging loop je de hele dag in een suggestief witte schort.

Niet alleen de leerlingenpopulatie is heterogeen, ook met de club docenten is dat het geval. Naast beroepsbeoefenaars uit het veld, de werkgever-docent voor beroepsspecifieke vakken, tref je in het MDGO bijvoorbeeld de NLO'er en de AVO-docent die mee is gekomen met de MHNO-inventaris. Deze laatsten geven meestal les aan verschillende opleidingen en worden geacht het vakprogramma beroepsondersteunend te kleuren. Natuur- en scheikunde behandelt bij verpleegkundigen andere onderdelen dan bij tandartsassistenten. Behalve bij de beroepsspecifieke docenten die zelf in het beroepenveld werkzaam zijn, zoals de huisarts die enkele lessen geeft, en docenten met speciale functies, zoals stagebegeleiders, is de daadwerkelijke kennis van het werkveld bij de medewerkers gering. Nu de opleidingen in grote lijnen inhoudelijk zijn ontwikkeld, zou er minstens ruimte moeten komen om werkveldoriëntatie die aandacht te geven die docenten van algemene of beroepsondersteunende vakken voor de inhoudelijke ontwikkeling van hun lesprogramma nodig hebben.

Het is duidelijk, logisch en terecht dat de be-

langstelling van leerlingen op de eerste plaats uitgaat naar beroepsspecifieke vakken. Beroepsonderwijs schoolt immers in een beroep. Leerlingen vragen naar de relevantie van het vak: waarom Engels als ik verpleegkundige wil worden? Of: gym is toch overbodig, ik wil etalages voor modezaken kunnen ontwerpen! Daar zit wat in.

Veel scholen onderkennen dit en slanken de lessentabel af. Anders geformuleerd: profileren zich beroepsspecifiek. Veel docentenbanen voor de algemene vakken komen daardoor op zijn zachtst gezegd op de tocht te staan, zeker nu de luwte van de rechtspositionele overgangsregeling is afgelopen. De grote uitstroom van MDGO-docenten is deze zomer begonnen en werd uiteraard mede versterkt door de algemene terugloop van leerlingen van die leeftijdscategorie. Alle opleidingen hebben minstens gemeen dat dit gegeven bepalend is voor de sfeer van dit moment.

Kenmerkend voor het hele MDGO is echter vooral de beroepsspecifieke cultuur die zo nadrukkelijk de school binnen is gehaald. Een cultuur die zich niet alleen uit in de binnenschoolse vakinhouden of de opzet van de praktijkleerperiodes, maar tevens in kleding, gedrag en belangstelling van zowel leerling als medewerker: die beroepsspecifieke sfeer maakt het MDGO voor ons zo afwisselend, boeiend en kleurrijk.

Het uur van de waarheid

Het MDGO kent, evenals de meeste andere onderwijsvormen, landelijk vastgestelde basistabellen. Per opleiding en afstudeerrichting is aangegeven hoeveel uur minimaal over drie jaar aan bepaalde vakken besteed moeten worden. Ook de eindtermen zijn vastgesteld door het bevoegd gezag. Een school kan zich profileren door de uren buiten de basistabel op een bepaalde manier aan vakken toe te delen. Logisch dat hiervan de beroepsspecifieke vakken het meest profiteren. Een groep van 28 eerstejaars tandartsassistenten rondom één stoel is een praktisch probleem. Daar zal zo snel mogelijk gesplitst worden. Nederlands geven aan 25 leerlingen is, hoe je het ook wendt of keert en wat je ook aan vakinhoudelijke idealen koestert, nu eenmaal minder onmogelijk.

Behalve de vastgelegde eindtermen die de in-

houd van het examen bepalen, kenmerkt het eindexamen van het MDGO zich door een hoge, nauwkeurig voorgeschreven graad van organisatie. Scholen kunnen daar individueel slechts zeer beperkt van afwijken. In het MDGO wordt gesproken van eindexamenonderdelen in plaats van eindexamenvakken. Bij de afstudeerrichting doktersassistent bijvoorbeeld vormen administratie specifiek, informatica en gezondheidskunde samen één eindexamenonderdeel. Uiteraard heeft deze integratieve examenopzet consequenties voor de inrichting van het onderwijs in de voorliggende fasen. In de regels voor slagen en zakken is vastgelegd welke zwaarte de verschillende examenonderdelen hebben. Sommige examenonderdelen worden landelijk getoetst, andere op schoolniveau. In dit laatste geval spreken we van schoolbeoordeling, omdat de totale beoordeling op schoolniveau plaatsvindt. Een combinatie van centraal examen en schoolbeoordeling binnen één examenonderdeel komt hoogst zelden voor.

De schoolbeoordelingen kunnen over drie jaren verspreid worden, zo zou voor Nederlands al aan het einde van het eerste leerjaar het vakonderdeel spelling afgesloten kunnen worden met een SB. Landelijk is vastgelegd uit hoeveel schoolbeoordelingen een examenonderdeel minimaal moet bestaan. Centrale toetsing geldt in de meeste gevallen voor de kernvakken uit de beroepsspecifieke sector. Slechts die algemene vakken die een duidelijke beroepsondersteunende functie hebben, vormen een onderdeel van de examenstof.

De overheid heeft duidelijke garanties ingebouwd naar kwaliteitsbewaking, vandaar de vergaande voorschriften. De afspraken met het werkveld over stageverlening werden onder andere betaald met een nauwe betrokkenheid bij de examinering. Behalve werkgevers als gecommiteerden, kent het MDGO bij enkele opleidingen ook zogenaamde deskundigen van buiten, die samen met de docent als examinator optreden.

Momenteel komen er protesten tegen de enorme inbreuk die de examenperiode doet op het leerproces, niet op de laatste plaats in de lagere leerjaren. Een voorbeeld: voor het examenonderdeel receptuur, het maken van farmaceutische producten aan de hand van een recept, kunnen per examenzitting van drie uur in het gunstigste geval acht kandidaten deelnemen. Voor een groep van 24 leerlingen betekent dat

drie dagdelen, exclusief de herkansing, bezetting van het praktijklokaal. De lessen van de eerste- en tweedejaars kunnen dan natuurlijk niet doorgaan. Daarnaast gaan leerlingen, door de overtrokken aandacht voor het centraal geregeld examen, die momentopnamen zien als het uur van de waarheid. De meeste MDGO-docenten zouden hun beoordeling liever afleiden uit het voorafgaande leerproces.

Vernieuwen door bezuinigen?

Wie verwacht dat met de diploma-uitreiking aan de eerste groep MDGO-leerlingen de fase van herstructureren voorbij is en dat medewerkers de komende jaren in enige rust hun onderwijsprogramma's kunnen bijschaven, krijgt geen gelijk. In november 1986 zette mevrouw Ginjaar haar plannen voor de volgende herstructurering uiteen in de notitie *Hoofddlijnen Sectorvorming en Vernieuwing van het Middelbaar beroepsonderwijs*, inmiddels bekend geworden als de SVM-operatie. De sectorindeling gaat uit van de huidige structuur van het middelbaar beroepsonderwijs: agrarisch, technisch, economisch-administratief en tenslotte dienstverlenings- en gezondheidszorg. De eerste alinea van het persbericht dat het ministerie op 26 november in de extra editie van *Uitleg* schrijft:

'De huidige proefprojecten kort-mbo en de scholen voor middelbaar beroepsonderwijs worden samengevoegd in sectorscholen. Op deze manier worden verwante opleidingsprogramma's van verschillende cursusduur in één instituut ondergebracht. In sectorscholen worden alleen voltijdopleidingen gegeven. De sectorvorming heeft tot doel om een gevarieerd geheel van opleidingsprogramma's tot stand te brengen. Zo kan flexibel ingespeeld worden op wat leerlingen en arbeidsmarkt nodig hebben. Om dit te kunnen bereiken zullen beleidsmaatregelen worden genomen die de nieuwe sectorscholen een grote mate van inrichtingsvrijheid en bestuurlijke autonomie geven.'

In maart kreeg de Tweede Kamer het woord. De algemene teneur van de discussie was: instemming met de doelstellingen van de hoofddlijnennotitie van de staatssecretaris. De kamerleden waren, evenals de medewerkers in het beroepsonderwijs, beduidend minder te spreken over de wijze waarop deze doelstellingen een uitwerking hadden gekregen.

In de hoofdlijnennotitie is voornamelijk aandacht besteed aan de institutionele vormgeving van het proces. Het vernieuwingsproces vraagt nog om een veel meer gedetailleerde uitwerking. Hoewel de kamerleden de uitwerking van de concrete vernieuwingsplannen willen afwachten, ziet het ernaar uit dat zij het SVM-proces zullen initiëren en stimuleren. Een vernieuwingsproces dat uiteindelijk een besparing van 150 miljoen moet opleveren. Bezuinigingen en vernieuwen: MDGO-docenten kunnen erover meepraten.

Het vak Nederlands

Op 1 augustus 1984 trad de Wet invoering MDGO in werking. Hoofdstuk III van het daarop volgende MDGO-besluit geeft voor de onderscheiden afdelingen de vastgestelde basistabellen aan. Zo'n tabel vermeldt per vak het minimum aantal lessen dat de leerling gedurende de driejarige opleiding moet volgen. Voor Nederlands staan bij bijna alle opleidingen 120 lessen aangegeven. Een uitzondering vormen de beide afstudeerrichtingen van Sociale Arbeid en de richting Commerce van de opleiding Mode en Kleding, die minimaal 160 uur moeten inroosteren. Toepassing van de wettelijke regels, procedures en voorzieningen (SA) en commerciële correspondentie (MK) stelt speciale taalvaardigheidseisen aan de leerling, terwijl het toekomstige beroep van iemand die voor Sport en Bewegen kiest een groter beroep doet op andere vaardigheden. Nederlands staat bij die opleiding dan ook maar voor 80 uur op de tabel.

De elf opleidingen die onze vragenlijst invulden, besteden in werkelijkheid allemaal meer uren aan Nederlands. Die ruimte is er, mits de som van de totale lessen en de in lessenaantallen uitgedrukte stagedagen voor de gehele cursus niet boven de 3.600 komt.

Hoofdgebieden

Hoewel voor de meeste projectscholen de ontwikkeling van het beroepsspecifieke onderwijsaanbod de hoogste prioriteit had, hebben ook leraren Nederlands van experimenterende MDGO-opleidingen in samenwerking met vertegenwoordigers van onderwijsondersteunende instanties gewerkt aan de opzet van nieuwe

leerinhouden voor het vak. Deze zijn tijdens studiebijeenkomsten en door middel van speciale notities overgedragen aan niet-experimenterende vakcollega's. Wie op dit moment in een school voor MDGO een les Nederlands bijwoont, zal merken dat naast beroeps-ondersteunende taalvaardigheden ook vakinhouden aan de orde komen die overeenkomsten vertonen met programma-onderdelen van scholen voor algemeen vormend voortgezet onderwijs. De leerling moet immers, volgens artikel 7 van het MDGO-besluit, niet alleen een goede beroepsuitoefenaar worden en voldoende kwalificaties verwerven om door te kunnen stromen naar het HBO, hij moet ook de kans krijgen zich te ontplooiën tot een evenwichtige persoonlijkheid en vorm kunnen geven aan relaties en aan maatschappelijke verbanden waarvan hij deel uitmaakt. De tijdens de projectfase ontwikkelde vakinhouden zijn per opleiding gebundeld en onder verantwoordelijkheid van de SLO en de LPC uitgebracht in de Indigoreeks (Informatie, Invoering Dienstverlenings- en Gezondheidszorg-onderwijs). Naast de uitgaven over opleidings-specifieke vakprogramma's zijn er boekjes uitgekomen over moduleren, toetsontwikkeling, leerlingenbegeleiding, identiteit, beoordeling beroepshouding, enzovoort. De Indigoreeks is bedoeld om directies en docenten bij het ontwikkelingswerk een steuntje in de rug te geven.

De programma-omschrijvingen voor het vak Nederlands blijven beperkt tot enkele pagina's. De meeste opleidingen noemen als hoofdgebieden taalbeheersing, taalbeschouwing en literatuur.

Bij het hoofdgebiet taalbeheersing onderscheidt men de traditionele vaardigheden spreken, luisteren, lezen en schrijven. Uitdrukkelijk wordt vermeld dat die vaardigheden ontwikkeld dienen te worden die nodig zijn voor een adequate beroepsuitoefening. Zo moet een leerling die doktersassistent wil worden een empathische luisterhouding kunnen tonen ten aanzien van mondelinge taaluitingen in gesprekken met patiënten en collega's. Van een verzorgende wordt verwacht dat hij bijvoorbeeld een schriftelijke rapportage van één of meer gebeurtenissen op een verpleegafdeling op sociale aanvaardbaarheid, duidelijkheid, volledigheid en correctheid kan beoordelen. Bij sommige afdelingen zijn per afstudeerrichting gedifferentieerde leerdoelen aangegeven.

Een leerling van de opleiding Mode en Kleding die in de richting Commercie of Presentatie afstudeert, moet wel een op doel en publiek afgestemde boodschap in uiteenlopende situaties kunnen schrijven, terwijl een leerling die voor Realisatie kiest, niet aan die eis hoeft te voldoen.

Bij het hoofdgebied taalbeschouwing maakt men bij elke opleiding het onderscheid tussen taal als systeem en taal als instrument. Het beroepsspecifieke karakter is hier minder expliciet gemaakt dan bij het hoofdgebied taalbeheersing. De formulering van de leerdoelen is vrij algemeen gehouden, zoals: 'kan regels voor verzorgd en correct schriftelijk en mondeling taalgebruik toepassen'. Dergelijke open deuren geven docenten weinig houvast. De taalbeschouwers vragen volgens ons soms ook te veel van de MDGO-leerling. Het is toch wat overdreven om van een apothekersassistent te verlangen dat hij een aantal methodes uit de grammatica kan toepassen ten behoeve van de spelling en de stijl.

Niet alle opleidingen vermelden literatuur als apart hoofdgebied. Alleen bij Agogisch Werk is literatuur gericht op de gebruikswaarde in de latere beroepspraktijk. De AW-leerling moet bijvoorbeeld inzicht hebben in de bestaande niveaus, soorten en genres van creatieve taaluitingen voor kinderen en jongeren. Klassieke literatuurgeschiedenis komt zeker niet aan de orde. De andere opleidingen die literatuurlessen opnemen in het programma willen daarmee alleen het leesgenot bevorderen en de maatschappijvisie van de leerling verbreden, zo vermeldt de Indigoreeks.

Beroepsgericht

In de toelichting die volgt op de opsomming van de leerdoelen gaat men in op de plaats die taal in het toekomstige beroep van de leerling inneemt. In de brochure die voor Sociale Arbeid het vakkenaanbod omschrijft, staat bijvoorbeeld:

'Veel aandacht voor gespreksvormen en inzicht verwerven in socio- en pragmatolinguïstische factoren die de communicatie beïnvloeden. Verder: vergaderdiscussietechniek, rapportage, notuleren, nota's schrijven, correspondentie en kritisch/analytisch luisteren en lezen. Omgaan met ambtelijk taalgebruik.'

Ook bij de opleiding CCD dient de nadruk te liggen op zakelijk taalgebruik. Wat mondelinge taalbeheersing betreft betekent dat: instructie- en demonstratiegesprekken en gesprekken in de sfeer van functionele verhoudingen binnen bedrijven of instellingen. Een laatste voorbeeld uit de brochure over de vakken bij Verzorging:

'In het beroep verzorgende neemt vooral mondelinge taalvaardigheid een belangrijke plaats in. Vandaar dat het vak Nederlands hieraan in verhouding tot schriftelijke taalvaardigheid de meeste aandacht zal moeten besteden. Een verzorgende kan haar werk slechts zelden zwiingend doen! Een noodzakelijke voorwaarde is dus het goed kunnen spreken. De leerling moet hiertoe zijn woordenschat uitbreiden en er toe gebracht worden gedachten en gevoelens zo precies mogelijk onder woorden te brengen.'

De programma-omschrijvingen sluiten af met enkele uitgewerkte lesvoorbeelden. Hoe je een observatieverslag schrijft, is bij meerdere opleidingen als lesvoorbeeld uitgewerkt. Na die voorbeeldlessen moet de docent zelf aan de slag.

De kleine enquête die wij onder MDGO-docenten hielden, gaf aan dat bijna alle Neerlandici bij de opzet van hun programma uitgingen van hetgeen de Indigoreeks beschrijft. Daarnaast noemen ze hun ervaring in het MHNO/MSPO als bron. Een enkeling wijst erop dat geluiden uit het werkveld het programma verder inkleuren: meer aandacht voor telefoneren bij AG, verteltechniek op AW en het geven van voorlichting door de leerling die UV volgt. Heel veel lesmateriaal ontwikkelen de scholen zelf. Meerdere geënquêteerden werken, gedeeltelijk, met de methode *Totaal*, een speciaal voor het MDGO ontwikkeld leerpakket, bestaande uit een basisboek en aparte katernen per opleiding. Voor deelvaardigheden als spelling en handelscorrespondentie worden ook cursorische leergangen aangeschaft. Een enkeling werkt met *Over en weer* of *Tussen de regels*, taalmethodes die ontwikkeld zijn voor algemeen vormend onderwijs in dezelfde leeftijdscategorie als het MDGO.

Het eindexamen dat, zoals eerder aangegeven, niet uit vakken maar uit eindexamenonderdelen bestaat waaraan meestal meerdere vakken bijdragen, werkt in de hand dat MDGO-docenten integratief werken. Voor docenten Nederlands ligt het, ook los van die eindexamenstructuur, voor de hand in overleg te treden met collega's. Zeker in het MDGO geldt

dat taalonderwijs nooit doel in zich is, maar altijd vaardigheden aanleert en inzichten ontwikkelt die bij andere vakken van betekenis zijn voor een goed leerproces. De opleidingen hebben als voornaamste doel goede beroepsuitoefenaars af te leveren en daartoe dient optimale samenhang van het totale onderwijsprogramma.

Reflecteren?

Leraren Nederlands in het MDGO zijn nog niet zover. Velen hebben niet eens de kans gehad het toekomstige werkveld van hun leerlingen te leren kennen. Logisch dus, dat de lesprogramma's wat beroepsgerichte uitwerking betreft verbeterd kunnen worden.

Veel Neerlandici geven ook op meerdere opleidingen les en elk schooljaar is het maar weer de vraag waar nog ruimte is. Nu de eerste driejarige cyclus is afgesloten zou het goed zijn even pas op de plaats te maken door een korte werkveldoriëntatie bijvoorbeeld of een gerichte nascholing. Het MDGO heeft zeker in onderwijskundig opzicht laten zien dat het in staat was een voortrekkersrol te vervullen voor het middelbaar beroepsonderwijs. Teams hebben ervaren dat herstructureren en vernieuwen veel extra tijd en energie kost en met de nodige tegenwind gepaard gaat. Even rust om in eigen huis te reflecteren? Vergeet dat maar. Een nieuwe, zwaardere storm dient zich aan: SVM. En nu maar hopen dat de sector dienstverlening en gezondheidszorg nog voldoende energie is om ook deze operatie te laten slagen.

Noot

1 Aantal scholen voor MDGO naar aantal afdelingen per 1 augustus 1986

<i>scholen</i>	<i>afdelingen</i>
16	1 (= 16)
58	2 (= 116)
35	3 (= 105)
17	4 (= 68)
6	5 (= 30)
1	6 (= 6)
133	341

Bron: Inspectie MDGO.

Literatuur

LPC *Balans invoering MDGO 's-Hertogenbosch* 1986
LSO-MDGO *MDGO een jaar na dato* Nijkerk 1985
Ministerie van O&W *Wet invoering MDGO en Besluit MDGO 's-Gravenhage* 1984
Ministerie van O&W *De spreiding van het middelbaar beroepsonderwijs 's-Gravenhage* 1986
Ministerie van O&W *Hoofdlijnennotitie sectorvorming en vernieuwing van het middelbaar beroepsonderwijs 's-Gravenhage* 1986
SLO/LPC *Opleidingsspecifieke vakprogramma's brochures 9.1 t/m 9.9 uit de Indigoreeks, Enschede* 1984